Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Podsekretarz Stanu
Anita Sowińska

DIŚ-V.0500.14.2026.ALS
4577307.18927138.15342807
Warszawa, 20-10-2026

Dotyczy: odpowiedzi na interpelację Pana Posła Michała Wosia (K10INT20051).
Temat: ochrona dzwonów kościelnych, będących elementem polskiego dziedzictwa kulturowego i religijnego, oraz stosowanie przepisów dotyczących hałasu.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr K10INT20051 Pana Michała Wosia, Posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, w sprawie ochrony dzwonów kościelnych jako elementu polskiego dziedzictwa kulturowego i religijnego, oraz ideologizacji stosowania przepisów dotyczących hałasu, uprzejmie przekazuję odpowiedź w zakresie właściwości Ministra Klimatu i Środowiska.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska dostrzega historyczne, kulturowe i społeczne znaczenie dzwonów kościelnych, które towarzyszą życiu lokalnych wspólnot i stanowią rozpoznawalny element polskiego krajobrazu kulturowego. Dla wielu obywateli pozostają one również ważnym elementem związanym z praktykowaniem i publicznym uzewnętrznianiem religii. Nie zmienia to faktu, że działalność kościołów i innych związków wyznaniowych, podobnie jak działalność pozostałych podmiotów korzystających ze środowiska, podlega powszechnie obowiązującym przepisom prawa służącym ochronie zdrowia oraz praw innych osób. Obowiązujące regulacje dotyczące ochrony przed hałasem mają na celu wyważenie tych wartości oraz zapewnienie proporcjonalnej ochrony interesów wszystkich zainteresowanych podmiotów.

W ocenie tut. resortu przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska[1] nie służą ograniczaniu wolności religii ani kwestionowaniu znaczenia tradycyjnych praktyk religijnych. Ich celem jest zapewnienie ochrony zdrowia ludzi przed ponadnormatywnym hałasem. Stosowanie art. 115a tej ustawy nie prowadzi do zakazu używania dzwonów kościelnych, lecz ukierunkowuje korzystanie z nich w sposób zapewniający dotrzymanie obowiązujących standardów ochrony środowiska.

Dopuszczalne poziomy hałasu określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku[2] służą zapewnieniu bezpiecznych dla zdrowia warunków środowiska i odnoszą się do źródeł hałasu niezależnie od charakteru działalności, z którą związana jest emisja. Stosowanie art. 115a ustawy Prawo ochrony środowiska nie ma zatem na celu ograniczania wolności religii ani eliminowania tradycyjnych praktyk religijnych z przestrzeni publicznej.

[1] tj. Dz. U. z 2025 poz. 647 ze zm.
[2] Dz. U. z 2014 r. poz. 112.

Odnosząc się kolejno do pytań sformułowanych w interpelacji, uprzejmie przedstawiam następujące wyjaśnienia.

Pytanie nr 1. Ile postępowań administracyjnych dotyczących emisji dźwięku przez dzwony kościelne prowadzono w Polsce w latach 2020–2025 oraz w 2026 r. do dnia udzielenia odpowiedzi na niniejszą interpelację?

Z informacji przekazanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w piśmie z dnia 12 października 2026 r., znak: DP-WSW.050.168.2026.asz, wynika, że w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 30 września 2026 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wszczęli 15 postępowań w przedmiocie ustalenia kary biegnącej za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu przenikającego do środowiska w związku z eksploatacją dzwonów kościelnych.

W wyniku tych postępowań wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 15 decyzji ustalających karę biegnącą, z których 7 jest ostatecznych, w tym jedna nieprawomocna, natomiast 8 decyzji zostało zaskarżonych do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Ponadto we wskazanym okresie, w odniesieniu do ww. przypadków, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wszczęli 5 postępowań w przedmiocie wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu przenikającego do środowiska w związku z eksploatacją dzwonów kościelnych.

W wyniku tych postępowań wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 5 decyzji w przedmiocie wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej, które są ostateczne.

Zgodnie z raportem Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego w 2024 r. działalność duszpasterską prowadziły w Polsce 10 352 parafie katolickie. Biorąc zatem pod uwagę skalę całego kraju oraz okres objęty przedstawionymi danymi, liczba 15 decyzji ustalających karę biegnącą oraz 5 ostatecznych decyzji w przedmiocie wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej wskazuje, że stosowanie tego mechanizmu wobec dzwonów kościelnych ma charakter marginalny. Nie jest to zatem instrument wykorzystywany powszechnie, lecz stosowany incydentalnie w konkretnych przypadkach, w szczególności w następstwie skarg i interwencji mieszkańców.

Pytanie nr 2. Ile decyzji wydano na podstawie art. 115a ustawy – Prawo ochrony środowiska w związku z funkcjonowaniem dzwonów kościelnych?

Decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu, o których mowa w art. 115a ustawy – Prawo ochrony środowiska, wydawane są przez właściwe organy ochrony środowiska, w szczególności przez starostów. Minister Klimatu i Środowiska nie jest organem wyższego stopnia w tych sprawach i nie prowadzi centralnego rejestru decyzji wydawanych na podstawie tego przepisu.

W związku z przygotowywaniem odpowiedzi na interpelację, Ministerstwo Klimatu i Środowiska wystąpiło do Związku Powiatów Polskich o przekazanie informacji dotyczących postępowań prowadzonych na podstawie art. 115a ustawy – Prawo ochrony środowiska. Związek Powiatów Polskich w piśmie z dnia 12 października 2026 r., znak: Or.A.0715/195/26 poinformował, że nie posiada danych dotyczących poszczególnych postępowań administracyjnych prowadzonych przez organy powiatów.

W konsekwencji nie jest możliwe wskazanie pełnej liczby decyzji wydanych w Polsce na podstawie art. 115a ustawy – Prawo ochrony środowiska w związku z funkcjonowaniem dzwonów kościelnych.

Dostępne są natomiast przedstawione w odpowiedzi na pytanie nr 1 informacje Głównego Inspektora Ochrony Środowiska dotyczące decyzji wydanych w związku z naruszeniem warunków określonych wcześniej w decyzjach o dopuszczalnym poziomie hałasu.

Pytanie nr 3. W ilu przypadkach decyzje te doprowadziły w praktyce do ograniczenia częstotliwości, czasu lub sposobu używania dzwonów?

Z uwagi na brak centralnej ewidencji decyzji, o której mowa w odpowiedzi na pytanie nr 2, Ministerstwo nie gromadzi również informacji o sposobie wykonania poszczególnych decyzji, w tym o ewentualnych zmianach częstotliwości, czasu lub sposobu używania dzwonów.

Informacji w tym zakresie nie posiada również Związek Powiatów Polskich, który w piśmie z dnia 12 października 2026 r., znak: Or.A.0715/195/26 wskazał, że nie gromadzi danych dotyczących poszczególnych postępowań administracyjnych prowadzonych przez organy powiatów.

Należy przy tym podkreślić, że decyzja wydawana na podstawie art. 115a ustawy – Prawo ochrony środowiska nie stanowi zakazu używania dzwonów. Określa ona dopuszczalny poziom hałasu poza zakładem i zobowiązuje prowadzącego instalację do jej eksploatacji w sposób zapewniający dotrzymanie obowiązujących standardów akustycznych na terenach podlegających ochronie przed hałasem, położonych poza terenem, do którego prowadzący instalację posiada tytuł prawny.

Z informacji przekazanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wynika, że działania kontrolne i pokontrolne są prowadzone przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska wyłącznie w związku z interwencjami i skargami mieszkańców, którzy sąsiadują lub mieszkają w zasięgu emisji generowanej przez dzwony. Celem tych działań jest egzekwowanie przestrzegania przepisów prawa oraz wyważenie interesu społecznego i słusznego interesu obywateli, nie zaś zakazywanie używania dzwonów kościelnych lub ograniczanie praktykowania kultu religijnego.

Pytanie nr 4. Czy Ministerstwo posiada zestawienie orzeczeń sądów administracyjnych dotyczących stosowania przepisów ustawy – Prawo ochrony środowiska do dzwonów kościelnych? Jeżeli tak, proszę o przedstawienie sygnatur tych spraw oraz zasadniczych tez orzeczeń.

Ministerstwo nie prowadzi zbioru tez orzeczniczych dotyczących tej problematyki. Analiza znanego Ministerstwu orzecznictwa wskazuje jednak, że sądy administracyjne nie kwestionują szczególnego znaczenia dzwonów kościelnych i funkcji związanych z wykonywaniem kultu religijnego. Podkreślają natomiast, że okoliczności te nie wyłączają stosowania przepisów służących ochronie przed ponadnormatywnym hałasem. Przesłanką zastosowania art. 115a ustawy Prawo ochrony środowiska pozostaje stwierdzenie przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, ustalone na podstawie właściwie przeprowadzonych pomiarów.

Ministerstwu znane są w szczególności wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 października 2019 r., sygn. akt II OSK 2510/18, oraz z dnia 28 marca 2023 r., sygn. akt III OSK 7231/21, odnoszące się do oddziaływania akustycznego tradycyjnych dzwonów kościelnych. Z orzeczeń tych wynika, że obiektywną podstawą podjęcia działań na podstawie art. 115a ustawy - Prawo ochrony środowiska jest stwierdzenie na podstawie pomiarów przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Ponadto, jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny, wolność sprawowania kultu religijnego nie doznaje uszczerbku przez sam fakt konieczności dostosowania działalności kościołów i innych związków wyznaniowych do wymagań wynikających z przepisów prawa powszechnie

obowiązującego. Ochrona wolności religii oraz ochrona zdrowia i praw innych osób stanowią wartości podlegające ochronie konstytucyjnej, które powinny być uwzględniane łącznie przy stosowaniu prawa.

Pytanie nr 5. Czy Ministerstwo dostrzega, że w praktyce organy administracji mogą dokonywać odmiennej wykładni przepisów dotyczących dźwięku dzwonów kościelnych?

Wykładnia i stosowanie przepisów prawa należą do organów właściwych w konkretnych sprawach, które są zobowiązane do działania na podstawie i w granicach obowiązującego prawa. Z uwagi na zróżnicowanie stanów faktycznych poszczególnych spraw ocena konkretnych okoliczności oraz zastosowanie właściwych przepisów powinny być dokonywane indywidualnie, z uwzględnieniem całokształtu okoliczności danej sprawy. Zróżnicowanie rozstrzygnięć podejmowanych przez organy administracji nie musi zatem świadczyć o odmiennej wykładni przepisów, lecz może wynikać z różnic w ustalonym stanie faktycznym. System postępowania administracyjnego przewiduje jednak mechanizmy służące zapewnieniu prawidłowości i jednolitości stosowania prawa. W przypadku wniesienia przewidzianych prawem środków zaskarżenia rozstrzygnięcia podlegają kontroli organów wyższego stopnia, a następnie kontroli sądów administracyjnych.

Pytanie nr 6. Czy Ministerstwo uważa za prawidłowe traktowanie dźwięku dzwonów, który jest elementem praktykowania kultu religijnego i występuje okresowo, według takich samych kryteriów jak emisji generowanej przez działalność przemysłową lub inne źródła hałasu o charakterze ciągłym?

Dopuszczalne poziomy hałasu określane są w celu zapewnienia ochrony zdrowia ludzi przed negatywnymi skutkami oddziaływania hałasu. Wartości te nie mają charakteru uznaniowego, lecz zostały ustanowione w obowiązującym systemie prawa przy uwzględnieniu wymagań ochrony zdrowia pozostających we właściwości ministra właściwego do spraw zdrowia. Z tego względu rozstrzygające znaczenie ma ustalenie, czy w konkretnej sprawie doszło do przekroczenia obowiązujących standardów akustycznych.

Nie oznacza to utożsamiania dzwonów kościelnych z instalacjami przemysłowymi pod względem charakteru działalności. O zastosowaniu art. 115a ustawy - Prawo ochrony środowiska przesądza wystąpienie ponadnormatywnego hałasu pochodzącego z instalacji, a nie przemysłowy, gospodarczy, religijny lub inny cel jej eksploatacji. Przepis ten ma charakter obiektywny i odwołuje się do skutku w postaci przekroczenia standardów jakości środowiska. Dla jego zastosowania znaczenie ma więc poziom oddziaływania akustycznego na otoczenie, a nie charakter działalności prowadzonej przez podmiot eksploatujący instalację.

Pytanie nr 7. Czy przy ocenie oddziaływania akustycznego dzwonów uwzględnia się ich rzeczywistą częstotliwość i czas działania, czy też decydujące znaczenie ma wyłącznie wynik określonego pomiaru akustycznego?

Podstawą wydania decyzji na podstawie art. 115a ustawy - Prawo ochrony środowiska jest stwierdzenie przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Ocena oddziaływania akustycznego następuje z uwzględnieniem wskaźników i przedziałów czasu odniesienia określonych w rozporządzeniu w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Czas odniesienia dla wskaźnika $L_{Aeq\ D}$ dla pory dnia obejmuje najmniej korzystne kolejno po sobie następujące 8 godzin, a w przypadku wskaźnika $L_{Aeq\ N}$ dla pory nocy najmniej korzystną godzinę nocy. Pomiar nie odnosi się zatem do chwilowej lub maksymalnej wartości poziomu dźwięku.

Czas działania dzwonów jest zatem uwzględniany przy wyznaczaniu równoważnego poziomu dźwięku w odpowiednim przedziale czasu odniesienia. Częstotliwość ich

uruchamiania może mieć znaczenie w takim zakresie, w jakim wpływa na poziom hałasu wyznaczony dla tego przedziału oraz na ocenę reprezentatywności przeprowadzonego pomiaru. Wynik prawidłowo przeprowadzonego pomiaru pozostaje podstawą stwierdzenia przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu. Nie należy go jednak utożsamiać z pojedynczym odczytem poziomu dźwięku w momencie uruchomienia dzwonów.

W konsekwencji ocena oddziaływania akustycznego nie sprowadza się wyłącznie do wyniku pojedynczego pomiaru. Dokonywana jest ona w oparciu o wskaźniki i zasady określone w obowiązujących przepisach, uwzględniające charakter oddziaływania hałasu w przyjętych przedziałach czasu odniesienia. Stosowane wskaźniki oraz przedziały czasu odniesienia służą ocenie oddziaływania hałasu w czasie określonym przez obowiązujące przepisy, a nie jedynie ocenie pojedynczego zdarzenia akustycznego.

Pytanie nr 8 Czy Ministerstwo dostrzega konieczność uwzględnienia w tego rodzaju postępowaniach historycznego charakteru dzwonów jako elementu krajobrazu kulturowego?

Obowiązujące przepisy dotyczące ochrony przed hałasem nie przewidują uwzględniania historycznego lub kulturowego charakteru źródła dźwięku jako samodzielnej przesłanki odstąpienia od stosowania standardów ochrony środowiska.

Nie oznacza to jednak, że okoliczności te pozostają bez znaczenia dla oceny społecznego kontekstu danej sprawy. Dzwony kościelne stanowią element krajobrazu kulturowego wielu miejscowości oraz są związane z utrwalonymi od pokoleń praktykami religijnymi. Okoliczności te nie mogą jednak prowadzić do wyłączenia stosowania przepisów służących ochronie zdrowia ludzi przed ponadnormatywnym hałasem. W ocenie Ministerstwa okoliczności te mogą stanowić istotny element społecznego kontekstu danej sprawy, nie stanowią jednak samodzielnej przesłanki do odstąpienia od stosowania obowiązujących standardów ochrony środowiska.

Pytanie nr 9 Czy Ministerstwo podziela stanowisko, że interpretacja przepisów ochrony środowiska nie może prowadzić do faktycznego ograniczenia praktykowania kultu religijnego w zakresie, w jakim ustawodawca nie przewidział takiego ograniczenia wprost?

Ministerstwo podziela stanowisko, że interpretacja przepisów nie może prowadzić do ograniczania praktykowania kultu religijnego ponad zakres wynikający z obowiązujących regulacji prawnych. Należy jednak zauważyć, że wolność religii, podobnie jak inne wolności i prawa konstytucyjne, nie ma charakteru absolutnego. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania[3] działalność kościołów i innych związków wyznaniowych nie może naruszać przepisów ogólnie obowiązujących ustaw chroniących bezpieczeństwo publiczne, porządek, zdrowie lub moralność publiczną, władzę rodzicielską albo podstawowe prawa i wolności innych osób.

Zasada ta znajduje także potwierdzenie w art. 8 ust. 2 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzecząpospolitą Polską, podpisanego w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r., zgodnie z którym organizowanie kultu publicznego należy do władzy kościelnej zgodnie z przepisami prawa kanonicznego i z zachowaniem odpowiednich przepisów prawa polskiego.

Obowiązujące przepisy powinny być stosowane w sposób uwzględniający zarówno konstytucyjnie chronioną wolność uzewnętrzniania religii, jak i ochronę zdrowia oraz prawa i wolności innych osób, które również podlegają ochronie konstytucyjnej. Stosowanie art. 115a ustawy - Prawo ochrony środowiska nie służy ograniczaniu praktyk religijnych, lecz zapewnieniu, aby były one realizowane z poszanowaniem standardów ochrony środowiska

[3] tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 265.

określonych przez ustawodawcę. W ocenie Ministerstwa obowiązujące rozwiązania prawne pozwalają zachować równowagę pomiędzy ochroną wolności religii a ochroną zdrowia i praw osób narażonych na ponadnormatywny hałas.

Pytanie nr 10 Czy Ministerstwo analizowało przypadki, w których zastosowanie przepisów o hałasie doprowadziło do ograniczenia tradycyjnego sposobu używania dzwonów, i czy ocenia takie przypadki również z punktu widzenia konstytucyjnej wolności religii?

Obowiązujące przepisy nie nakładają na organy administracji obowiązku gromadzenia tego rodzaju informacji w ujęciu zbiorczym, a prowadzenie odrębnych zestawień dotyczących wyłącznie jednego rodzaju źródeł hałasu nie jest niezbędne do realizacji zadań wynikających z ustawy Prawo ochrony środowiska. Sprawy dotyczące ponadnormatywnego oddziaływania hałasu są rozpatrywane indywidualnie, z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku.

Niezależnie od powyższego kwestie związane z oddziaływaniem akustycznym dzwonów kościelnych były wielokrotnie rozpatrywane przez Ministerstwo w związku z kierowanymi do niego wystąpieniami, petycjami oraz pytaniami organów administracji publicznej. Przy rozpatrywaniu tych spraw uwzględniano również konstytucyjną wolność uzewnętrzniania religii, zasadę równego traktowania oraz potrzebę ochrony zdrowia i praw innych osób narażonych na hałas. W ocenie Ministerstwa obowiązujące przepisy pozwalają na zachowanie właściwej równowagi pomiędzy tymi wartościami, bez konieczności wprowadzania szczególnych rozwiązań prawnych dotyczących wyłącznie dzwonów kościelnych.

Pytanie nr 11 Czy Ministerstwo dostrzega ryzyko, że nadmiernie rozszerzająca wykładnia przepisów dotyczących emisji hałasu może prowadzić do „ideologizacji ich stosowania", polegającej na faktycznym ograniczaniu tradycyjnych praktyk religijnych bez wyraźnej decyzji ustawodawcy?

Organy administracji publicznej są zobowiązane do działania na podstawie i w granicach prawa oraz do rozstrzygania spraw w oparciu o ustalony stan faktyczny i zgromadzony materiał dowodowy. Przepisy dotyczące ochrony przed hałasem mają charakter powszechny i znajdują zastosowanie niezależnie od światopoglądowego, społecznego, gospodarczego lub religijnego charakteru działalności będącej źródłem emisji. Sama okoliczność, że źródłem dźwięku są dzwony kościelne, nie stanowi ani podstawy do wyłączenia stosowania przepisów, ani podstawy do ich bardziej rygorystycznego stosowania. W przypadku stosowania art. 115a ustawy - Prawo ochrony środowiska podstawą działania organu jest obiektywnie stwierdzone przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu, a nie charakter działalności prowadzonej przez podmiot będący źródłem emisji.

Tut. resort nie podziela zatem stanowiska, że stosowanie obowiązujących przepisów dotyczących ochrony przed hałasem wobec dzwonów kościelnych stanowi przejaw ideologizacji prawa. Ministerstwo nie jest organem właściwym do oceny wpływu sposobu stosowania przepisów dotyczących ochrony przed hałasem na poziom uczestnictwa wiernych w praktykach religijnych. Ocena takich zagadnień wykracza poza zakres kompetencji Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz zadania związane ze stosowaniem przepisów ochrony środowiska.

Pytanie nr 12 Czy Ministerstwo zamierza podjąć działania legislacyjne zmierzające do jednoznacznego uregulowania statusu dzwonów kościelnych w ustawie – Prawo ochrony środowiska?

Obowiązujące przepisy umożliwiają uwzględnienie specyfiki działalności związanej ze sprawowaniem kultu religijnego, a zarazem zapewniają ochronę zdrowia ludzi przed ponadnormatywnym hałasem. W ocenie Ministerstwa obecny stan prawny zapewnia właściwą równowagę pomiędzy tymi wartościami i nie uzasadnia tworzenia odrębnych rozwiązań dotyczących dzwonów kościelnych.

Pytanie nr 13 Czy Ministerstwo rozważa zmianę art. 115a ustawy – Prawo ochrony środowiska w taki sposób, aby dźwięki związane z praktykowaniem kultu religijnego zostały wyłączone spod mechanizmu decyzji dotyczących dopuszczalnego poziomu hałasu?

Ministerstwo Klimatu i Środowiska nie planuje zmiany art. 115a ustawy - Prawo ochrony środowiska polegającej na wyłączeniu spod jego stosowania dźwięków związanych z praktykowaniem kultu religijnego.

Art. 115a ww. ustawy stanowi instrument ochrony przed ponadnormatywnym hałasem emitowanym przez instalacje. Podstawą jego zastosowania jest obiektywnie stwierdzone przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu, a nie charakter działalności będącej źródłem emisji. Wprowadzenie wyłączenia opartego tylko na religijnym charakterze źródła dźwięku prowadziłoby do zróżnicowania poziomu ochrony zdrowia ludzi przed hałasem, mimo identycznego oddziaływania akustycznego na środowisko. W ocenie Ministerstwa obowiązujące przepisy zapewniają właściwe wyważenie ochrony zdrowia oraz konstytucyjnej wolności religii. Celem decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu jest ochrona zdrowia ludności poprzez ograniczenie ponadnormatywnej emisji hałasu do środowiska, co nie jest równoznaczne z zakazem używania tradycyjnych dzwonów kościelnych bądź ograniczaniem praktykowania kultu religijnego.

Pytanie nr 14 Czy Ministerstwo rozważa zmianę art. 156 ust. 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska poprzez rozszerzenie obecnego wyjątku dotyczącego uroczystości i imprez związanych z kultem religijnym na praktykowanie kultu religijnego jako takie, w tym regularne używanie dzwonów?

Należy zauważyć, że przepis ten stanowi wyjątek od zakazu używania instalacji lub urządzeń nagłaśniających i odnosi się do okazjonalnych uroczystości oraz uroczystości i imprez związanych z kultem religijnym, a więc zdarzeń o charakterze szczególnym, odbywających się incydentalnie lub okresowo, związanych z konkretnym wydarzeniem religijnym. Jego celem nie jest kompleksowe regulowanie dopuszczalności wszelkich przejawów praktykowania kultu religijnego ani zasad funkcjonowania źródeł dźwięku o charakterze stałym, regularnym lub powtarzalnym. Ocena zakresu zastosowania tego wyjątku wymaga każdorazowo uwzględnienia konkretnego stanu faktycznego.

Rozszerzenie art. 156 ust. 2 tej ustawy na wszelkie przejawy praktykowania kultu religijnego, w tym regularne używanie dzwonów kościelnych, prowadziłoby do zasadniczej zmiany charakteru tego przepisu oraz wykraczałoby poza cel, dla którego został on wprowadzony. W szczególności przepis ten nie stanowi instrumentu służącego regulowaniu trwałego lub wieloletniego oddziaływania akustycznego źródeł dźwięku wykorzystywanych w ramach działalności religijnej. W ocenie Ministerstwa obowiązujące przepisy zapewniają odpowiednie instrumenty prawne służące zarówno ochronie wolności religii, jak i ochronie zdrowia ludzi przed ponadnormatywnym hałasem.

Ponadto, zgodnie z przywołanym powyżej przepisem Konstytucji, jak również art. 19 ust. 1 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, kościoły i inne związki wyznaniowe korzystają na zasadach równouprawnienia ze swobody pełnienia funkcji religijnych, a zatem jakiekolwiek regulowanie kwestii dzwonów kościelnych stanowiłoby przejaw braku równego traktowania kościołów względem innych związków wyznaniowych.

Próba ingerencji w obowiązujące przepisy bądź ich interpretacji musiałaby uwzględnić wszystkie 177 religii/związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych, prowadzonego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Określanie wytycznych lub nowelizacja przepisów ograniczających się tylko do jednej religii/związku wyznaniowego stanowiłaby przejaw dyskryminacji.

Ponadto, mając na uwadze ilość zarejestrowanych w Polsce religii/związków wyznaniowych, ustawodawca celowo sformułował przepisy w ten sposób, aby ocena możliwości zastosowania art. 156 ust. 2 Poś tj. uwzględnienia wyjątku od zakazu stosowania urządzeń nagłaśniających w odniesieniu do uroczystości i imprez związanych z kultem religijnym, należała do lokalnych organów.

Pytanie nr 15 Czy Ministerstwo rozważa zmianę definicji „instalacji" zawartej w ustawie – Prawo ochrony środowiska w taki sposób, aby tradycyjne dzwony, zegary wieżowe oraz inne historycznie utrwalone elementy krajobrazu dźwiękowego nie były traktowane na równi ze źródłami emisji przemysłowej?

Definicja instalacji zawarta w art. 3 pkt 6 ustawy - Prawo ochrony środowiska ma charakter funkcjonalny i została skonstruowana w sposób niezależny od celu eksploatacji urządzenia lub charakteru prowadzonej działalności. Jej celem jest umożliwienie stosowania instrumentów ochrony środowiska do różnorodnych źródeł emisji spełniających ustawowe kryteria. Historyczny, kulturowy lub religijny charakter urządzenia nie stanowi samodzielnej przesłanki wyłączającej możliwość zakwalifikowania go jako instalacji.

Należy przy tym podkreślić, że objęcia danego urządzenia zakresem regulacji ustawy - Prawo ochrony środowiska nie należy utożsamiać z uznaniem go za źródło hałasu o charakterze przemysłowym ani ze zrównaniem charakteru działalności prowadzonej przez kościoły i związki wyznaniowe z działalnością przemysłową. Działalność przemysłowa stanowi jedynie jeden z wielu rodzajów aktywności podlegających przepisom ochrony środowiska. Regulacje te znajdują zastosowanie również do innych form działalności mogących oddziaływać na środowisko, niezależnie od ich społecznego, kulturowego, religijnego czy gospodarczego charakteru.

Objęcie dzwonów kościelnych zakresem definicji instalacji nie oznacza zakazu ich używania ani kwestionowania ich znaczenia religijnego, historycznego lub kulturowego. Oznacza jedynie możliwość stosowania przewidzianych ustawą instrumentów prawnych w sytuacjach, w których zachodzi potrzeba ochrony zdrowia ludzi przed ponadnormatywnym hałasem.

W ocenie Ministerstwa obecne brzmienie definicji instalacji pozwala realizować cele ustawy w sposób uwzględniający zarówno ochronę zdrowia ludzi, jak i specyfikę poszczególnych rodzajów działalności. W związku z powyższym Ministerstwo Klimatu i Środowiska nie planuje zmiany definicji instalacji zawartej w art. 3 pkt 6 ustawy - Prawo ochrony środowiska w sposób wskazany w pytaniu.

Pytanie nr 16 Czy Ministerstwo zamierza przygotować wytyczne dla organów administracji wskazujące, że przy stosowaniu przepisów dotyczących hałasu należy uwzględniać funkcję religijną, historyczną i kulturową dźwięku dzwonów, a nie wyłącznie jego parametry techniczne?

Stosowanie przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska wymaga każdorazowo uwzględnienia całokształtu okoliczności konkretnej sprawy. Ocena oddziaływania danego źródła dźwięku na środowisko nie sprowadza się wyłącznie do analizy parametrów technicznych lub wyników pomiarów akustycznych, lecz jest dokonywana przez właściwy organ na podstawie obowiązujących przepisów oraz zgromadzonego materiału

dowodowego. W ramach prowadzonych postępowań uwzględniane są wszystkie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Ewentualne formułowanie generalnych wytycznych odnoszących się do źródeł dźwięku o charakterze religijnym, historycznym lub kulturowym wymagałoby uwzględnienia zróżnicowania okoliczności występujących w poszczególnych sprawach. Charakter danego źródła może stanowić element szerszego kontekstu sprawy, natomiast ocena konkretnego przypadku powinna następować na podstawie przesłanek wynikających z obowiązujących przepisów prawa.

Ponadto przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska, w tym art. 156 ust. 2, znajdują zastosowanie do działalności prowadzonej przez wszystkie kościoły i związki wyznaniowe funkcjonujące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ministerstwo nie jest organem właściwym do określania katalogu obrzędów religijnych ani zasad sprawowania kultu przez poszczególne wspólnoty wyznaniowe. Ocena, czy w konkretnym przypadku zachodzą przesłanki zastosowania określonych przepisów ustawy, należy do organu właściwego w danej sprawie i wymaga uwzględnienia indywidualnych okoliczności faktycznych.

W związku z powyższym Ministerstwo Klimatu i Środowiska nie planuje przygotowania wytycznych dla organów administracji w brzmieniu sugerowanym w pytaniu.

Pytanie nr 17 Czy Ministerstwo przeprowadziło analizę, czy obecne przepisy i ich praktyczne stosowanie są zgodne z zasadą proporcjonalności ograniczeń wolności religijnej?

Wątpliwości dotyczące stosowania obowiązujących przepisów w sprawach związanych z uzewnętrznianiem religii były rozpatrywane w Ministerstwie Klimatu i Środowiska w związku z kierowanymi do resortu petycjami, wystąpieniami obywateli, zapytaniami organów administracji. W toku rozpatrywania tych spraw uwzględniano również zagadnienia związane z konstytucyjną wolnością uzewnętrzniania religii, zasadą równego traktowania oraz potrzebą ochrony zdrowia i praw innych osób.

Przy rozpatrywaniu tych spraw uwzględniano w szczególności przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące wolności sumienia i religii, przepisy ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, a także obowiązujące regulacje z zakresu ochrony środowiska przed hałasem. Bramo również pod uwagę znaczenie kultu religijnego i jego publicznego sprawowania w kontekście obowiązku zapewnienia ochrony zdrowia ludzi przed ponadnormatywnym hałasem.

Dotychczasowe doświadczenia związane ze stosowaniem tych przepisów nie wskazują na potrzebę zmiany obowiązujących rozwiązań prawnych. W ocenie Ministerstwa przepisy dotyczące ochrony przed hałasem zachowują właściwą równowagę pomiędzy konstytucyjnie chronioną wolnością religii a ochroną zdrowia ludzi i prawami osób narażonych na hałas. Przepisy te nie zakazują używania dzwonów kościelnych ani sprawowania kultu religijnego. Przewidują natomiast możliwość zastosowania określonych instrumentów prawnych wyłącznie w sytuacjach, w których stwierdzone zostanie ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne na środowisko. Takie rozwiązanie odpowiada zasadzie proporcjonalności oraz pozwala godzić różne wartości podlegające ochronie konstytucyjnej.

Pytanie nr 18 Czy Ministerstwo zamierza podjąć działania w celu zapewnienia, aby ochrona przed hałasem nie była wykorzystywana jako instrument faktycznego ograniczania obecności tradycyjnych praktyk religijnych w przestrzeni publicznej?

Przepisy dotyczące ochrony przed hałasem mają charakter powszechny i znajdują zastosowanie niezależnie od światopoglądowego, społecznego lub religijnego charakteru działalności będącej źródłem emisji hałasu. Ich celem jest ochrona zdrowia ludzi oraz

zapewnienie odpowiednich warunków środowiska poprzez przeciwdziałanie ponadnormatywnemu hałasowi. Stosowanie tych regulacji powinno opierać się na obiektywnie ustalonym stanie faktycznym, z uwzględnieniem zarówno konstytucyjnie chronionej wolności religii, jak i konieczności ochrony zdrowia oraz praw i wolności innych osób, które również pozostają wartościami chronionymi konstytucyjnie. Ponadto przepisy dotyczące ochrony przed hałasem nie są ukierunkowane na ograniczanie określonych praktyk religijnych, lecz na zapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony zdrowia ludzi przed negatywnymi skutkami ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego.

Przepisy te nie odnoszą się do liczby uczestników praktyk religijnych ani nie regulują sposobu organizacji życia religijnego wspólnot wyznaniowych. Ministerstwo nie jest przy tym organem właściwym do oceny wpływu sposobu lub częstotliwości używania dzwonów kościelnych na uczestnictwo wiernych w życiu religijnym ani do formułowania wniosków dotyczących zależności pomiędzy wykorzystywaniem dzwonów a liczebnością wspólnot wyznaniowych. Kwestie te wykraczają poza zakres kompetencji Ministra Klimatu i Środowiska oraz przedmiot regulacji ustawy Prawo ochrony środowiska.

Ministerstwo nie prowadzi obecnie prac legislacyjnych zmierzających do zmiany obowiązujących rozwiązań w zakresie wskazanym w pytaniu. Jednocześnie, tut. resort nie podziela stanowiska, że obowiązujące przepisy dotyczące ochrony przed hałasem stanowią instrument ograniczania obecności tradycyjnych praktyk religijnych w przestrzeni publicznej.

Z wyrazami szacunku

Anita Sowińska
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

1. Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM.